

Nr 34.

Utlåtande i anledning av väckt motion om upphävande av den på interneringsnämnden enligt 6 § första stycket lagen om förvaring och internering i säkerhetsanstalt ankommande förhandsprövningen.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 74, vilken behandlats av första lagutskottet, har herr *Hedlund* i Östersund hemställt, att riksdagen måtte, med antagande av förslag till lagtext som torde utarbetas av vederbörande utskott, besluta upphävande fr. o. m. den 1 januari 1948 av den förhandsprövning som enligt 6 § första stycket lagen den 18 juni 1937 om förvaring och internering i säkerhetsanstalt ankommer på interneringsnämnden innan domstol äger döma till förvaring eller internering.

I fråga om de skäl motionären anfört till stöd för sin hemställan får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas nedan, hänvisa till motionen.

Gällande rätt samt historik m. m.

Enligt 6 § första stycket lagen den 18 juni 1937 om förvaring och internering i säkerhetsanstalt, vilken lag trätt i kraft den 1 januari 1946, skall domstol innan den enligt 1, 2 eller 4 § dömer till förvaring eller internering inhämta yttrande från interneringsnämnden huruvida sådan åtgärd bör vidtagas. Finner nämnden den ifrågasatta åtgärden icke böra äga rum, är frågan därom förfallen. Liknande bestämmelser meddelas i 15 § samma lag för det fall att domstol, i fråga om den som utskrivits på prov och därefter övertygats att ha begått annat brott, överväger att förordna att den ådömda förvaringen eller interneringen skall avse jämväl detta brott samt att den brottslige skall återintagas i säkerhetsanstalten. Förordnande om sådant återtagande må sålunda ej beslutas med mindre nämnden tillstyrkt åtgärden.

Mot stadgandet i 6 § första stycket svarande bestämmelser om samverkan mellan domstolarna och interneringsnämnden funnos upptagna i *lagen den 22 april 1927 om förvaring av förminskat tillräkneliga förbrytare och lagen samma dag om internering av återfallsförbrytare*. Till grund för dessa båda lagar lågo av särskilt tillkallade sakkunniga avgivna förslag (se SOU 1923: 36). Som motivering till bestämmelserna om skyldighet för domstol att inhämta interneringsnämndens yttrande i förvaringsfallen anförde de sakkunniga, att i fråga om straffs utbyttande mot förvaring några bestämda objektiva förutsättningar aldrig kunde anses föreligga. Risk skulle därför uppstå att de många olika domstolarna, om dessa ensamma hade att fatta beslut om förvaring, följde olika principer och att stränghet i lagens tillämpning från en eller annan domstols sida skulle kunna skada institutet i folkmeningen och göra det mindre användbart. De sakkunniga ansågo därför att beslut

om förvaring skulle stödja sig på både domstol och interneringsnämnd. Domstolen skulle besluta om förvaring men skulle ej få fatta sådant beslut om interneringsnämnden ej givit sitt tillstyrkande. Hade domstolen och interneringsnämnden varit eniga i sin uppfattning att straff borde bortfalla och förvaring inträda, syntes alla rimliga krav på försiktighet vara tillgodosedda och ingen beskyllning för godtycklig rättsskipning vara att befara. — Chefen för justitiedepartementet anförde härom i den till grund för såväl förvarings- som interneringslagstiftningen liggande propositionen till 1927 års riksdag (nr 10) följande.

Därigenom att ett domstolsbeslut erfordras beredes den tilltalade tillfälle att under hävdvunna, betryggande former utföra sin talan. Vad angår nämnden, har dess medverkan vid förvaringsbeslutet betydelse i olika avseenden. En samverkan mellan de olika domstolarna och en för hela riket gemensam sakkunnig myndighet är ägnad att garantera en viss enhetlighet i institutets handhavande. Vidare vinnes genom denna anordning den fördelen, att den speciella sakkunskapen i dess olika former erhåller omedelbart inflytande på avgörandet. Då dessutom beträffande två platser i nämnden frågan om ledamöternas närmare kvalifikationer lämnats öppen, har en möjlighet beretts att i nämnden låta jämväl lekmannelementet erhålla inflytande. Den allsidiga prövning, som en dylik obligatorisk samverkan mellan domstol och nämnden garanterar, synes mig ägnad att innebära ett fullt tillfredsställande skydd för den personliga friheten.

I propositionen upptogs i huvudsak samma bestämmelser om samverkan mellan domstol och nämnd som föreslagits av de sakkunniga.

I förslaget till lagen om internering av återfallsförbrytare hade de sakkunniga utgått från att beslut om internering helt skulle ankomma på interneringsnämnden. Härigenom tänkte man sig bäst kunna erhålla garanti för likhet och jämnhet vid lagens tillämpning och dessutom skulle den fördelen vinnas, att samma organ, som ådömde internering, även finge utöva uppsikt över den till internering dömda, såväl under anstaltstiden som därefter, samt besluta om hans utskrivning från anstalten. I lagförslaget hade också, enligt de sakkunniga, interneringsförutsättningarna bestämts på ett sådant sätt att för deras tillämpning domstols medverkan ej skulle vara erforderlig. Chefen för justitiedepartementet ansåg emellertid, att domstols medverkan borde fordras jämväl när det gällde internering, och i propositionen upptogs i huvudsak samma bestämmelser om samverkan mellan domstol och nämnd vid internering som vid förvaring. Riksdagen fann ej anledning till erinran mot de i propositionen framlagda lagförslagen. (Första lagutskottets utlåtande nr 23 och riksdagens skrivelse nr 160).

I det av särskilda sakkunniga avgivna lagförslag (SOU 1937: 3), som ligger till grund för 1937 års lag om förvaring och internering i säkerhetsanstalt, upptogs utan särskild motivering den princip om samverkan mellan domstol och nämnd, som kommit till uttryck i 1927 års lagar. I den till grund för nämnda lag liggande propositionen (nr 310) bibehölls interneringsnämndens befattning med ärenden om förvaring och internering enligt de sakkunnigas förslag. I propositionen påpekade departementschefen att de sakkun-

nigas lagförslag i fråga om förutsättningarna för ådömande av förvaring innebure en betydande utvidgning av förvaringsinstitutets tillämpningsområde, i det att kravet på den brottslighet som den tilltalade skulle ha låtit komma sig till last väsentligt nedsatts. En reform i denna riktning hade allmänt betecknats som önskvärd. I några av de yttranden som infordrats över lagförslagen hade emellertid erinrats, att den i förslaget uppställda förutsättningen för ådömande av förvaring att å brottet enligt lag kunde följa straffarbete eller i fråga om sedlighetsbrott straffarbete eller fängelse kunde föreligga ehuru i det särskilda fallet det brott den tilltalade förövat vore ganska obetydligt. För att full säkerhet skulle vinnas att ett sådant brott icke skulle kunna leda till ådömande av förvaring hade föreslagits, att i lagen skulle stadgas att förvaring ej skulle kunna ådömas med mindre brottet i det särskilda fallet prövades förskylla straff av viss svårhetsgrad. Departementschefen anförde härom:

Uppenbarligen bör förvaring icke ådömas i de fall, då brottet är av så ringa beskaffenhet att frihetsförlust på obestämd tid skulle framstå såsom en icke nimlig påföljd av brottet. Även med bibehållande av den av de sakkunniga föreslagna regeln torde man emellertid kunna utgå från att lagen icke kommer att tillämpas på annat sätt. Det må erinras om att bland förutsättningarna för förvaring ingår, att den tilltalade befinnes vara vådlig för annans säkerhet till person eller egendom och att frågan om hans vådlighet skall bedömas under hänsynstagande bland annat till den ådagalagda brottsligheten. En stark garanti för omsorgsfull prövning av dessa frågor ligger däri, att förvaring ej kommer till stånd med mindre icke endast domstolen utan jämväl den för hela riket gemensamma interneringsnämnden funnit skyddsåtgärden böra ådömas. Den av de sakkunniga föreslagna regeln torde därför kunna bibehållas.

Första lagutskottet betonade i sitt utlåtande (nr 65) över förslaget till 1937 års lag — med tanke på möjligheten att de dömande myndigheterna skulle visa någon benägenhet för att tillämpa lagen på sådant sätt att förvaring ådömdes för obetydliga brott — att förvaring ej borde ifrågakomma vid brottslighet av så ringa beskaffenhet att ett frihetsberövande för den allmänna uppfattningen skulle framstå som stötande samt anförde att det icke torde kunna befaras att interneringsnämnden, som vore för hela riket gemensam och på grund härav och med hänsyn till sin sammansättning utgjorde en garanti för ett både enhetligt och sakkunnigt bedömande av frågan om lämpligheten av förvarings ådömande och vars medgivande utgjorde förutsättning för skyddsåtgärdens användning, skulle tillstyrka förvaring i sådana fall då detta skulle stå i strid med lagstiftningens syfte.

I samband med den lagstiftning år 1945 som ledde till antagande av den nu gällande lydelsen av 5 kap. 5 och 6 §§ strafflagen vidtogos även vissa ändringar i 1937 års lag om förvaring och internering i säkerhetsanstalt. I sitt av riksdagen godkända utlåtande (nr 36) över propositionen i ämnet (nr 207) anförde första lagutskottet härvid i fråga om interneringsnämnden följande.

Inom utskottet har ifrågasatts om icke införandet av den nya relativt tidsbegränsade förvaringsformen borde föranleda ett övervägande huruvida det allt fortfarande skall vara erforderligt att på förhand inhämta interneringsnämndens medgivande innan domstolarna äga döma till förvaring. Det har anförts att nämndens väsentliga uppgift, på samma sätt som ungdomsfängelsenämndens, borde vara att besluta om de internerades och förvarades utskrivning. Vid ungdomsfängelselagens tillkomst avvisades tanken att dom å ungdomsfängelse — ett obestämt straff med fyra års maximum — borde föregås av en central förhandsprövning med ledning allenast av skriftligt material angående denna straffforms lämplighet. På grund av den betydande utsträckning av förvaringslagens tillämpning som de nya reglerna i 1937 års lag torde komma att medföra, läser interneringsnämnden komma att bli alltför överhopad med arbete. Lämpligheten av att domstolarna i sitt dömande skola vara beroende av en dylik central institutions förhandsgranskning har också ifrågasatts, allra helst i betraktande av den vikt man eljest inom straffprocessen tillmåter muntlighet och omedelbarhet. Något behov av denna förprövning ur rättssäkerhetens synpunkt till förebyggande av förvaringsådomande utan tillräckliga skäl har ansetts icke föreligga med hänsyn till den rättshjälp som står tilltalade och dömda till buds såväl i underrätten som vid fullföljd av talan i högre rätt. Utskottet, som funnit de anförda synpunkterna beaktansvärda, har likväl icke ansett sig utan en mera ingående utredning böra taga initiativ till en lagändring på denna punkt. Utskottet antager emellertid att Kungl. Maj:t har sin uppmärksamhet riktad på frågan.

I *motionen* har i anslutning till vad utskottet sålunda anförut uttalats att, då det syntes vara av vikt att det ifrågasatta upphävandet av interneringsnämndens förhandsprövning genomfördes samtidigt med nya rättegångsbalkens ikraftträdande, det vore angeläget att årets riksdag fattade beslut i frågan.

Yttranden.

Utskottet har i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver begärt yttrande över motionen från Svea hovrätt, interneringsnämnden och strafflagberedningen. Därjämte har utskottet berett föreningen Sveriges härads-hövdingar och föreningen Sveriges stadsdomare tillfälle yttra sig över motionen.

I avgivna yttranden ha föreningen Sveriges härads-hövdingar och föreningen Sveriges stadsdomare helt tillstyrkt bifall till motionen samt Svea hovrätt, interneringsnämnden och strafflagberedningen tillstyrkt bifall till densamma i så måtto att interneringsnämndens vetorätt gentemot domstolarna föreslås upphävd. I anslutning härtill ha Svea hovrätt och strafflagberedningen emellertid förklarat sig endast tillstyrka, att den obligatoriska skyldigheten för domstolarna att höra interneringsnämnden bibehålles tills vidare.

Såsom motivering för de i yttrandena intagna ståndpunkterna har anförts följande.

Svea hovrätt: »I all domstolsprövnings natur ligger, att domstolen måste komplettera sin juridiskt betonade sakkunskap genom att höra myndigheter och personer med sakkunskap på andra områden, som äro av betydelse vid avgörandet av ett anhängigt mål. I den mån viss myndighet besitter särskild sakkunskap kan det med hänsyn härtill vara påkallat, att skyldighet ålägg-

ges domstolen att höra denna myndighet. Naturligtvis kan domstolen härigenom komma att rent faktiskt bliva starkt beroende av myndighetens uttalande. Detta är dock en sak för sig. I princip måste domstolen hava en fri ställning i förhållande till myndigheten. Domstolen bör ha möjlighet att bedöma vederhäftigheten och tyngden i myndighetens uttalande och att rätta sitt bedömande efter det inre värde domstolen finner, att myndighetens uttalande har i det särskilda fallet. Enligt hovrättens mening är det alltså av stor vikt, såväl principiellt som praktiskt, att domstolen icke är rättsligt bunden av annan myndighets uppfattning.

När vid domstol fråga uppkommer att döma till förvaring eller internering, skall domstolen ovillkorligen inhämta yttrande från interneringsnämnden. Enligt gällande lag står emellertid domstolen icke fri i förhållande till ett av nämnden avgivet yttrande, i det att frågan om förvaring eller internering skall vara förfallen, om nämnden i sitt yttrande prövat den ifrågasatta åtgärden icke böra äga rum.

Hovrätten har icke något att erinra mot det obligatoriska inhämtandet av nämndens mening. Visserligen är här knappast fråga om inhämtande av ett sakkunnigt uttalande i vanlig mening, i det att nämndens och domstolens prövning i viss mån ligga på samma plan. Men på grund av nämndens sammansättning och med hänsyn till att nämnden får kännedom om alla fall, där vid samtliga domstolar i riket fråga uppkommer om förvaring och internering, kommer nämnden att besitta en sådan överblick och sakkunskap, att den är särskilt skickad att bidra till upprätthållandet av en någorlunda enhetlig rättstillämpning på detta ömtåliga område. Under alla omständigheter måste detta omdöme gälla för närvarande, då ifrågasatt lagstiftning varit i tillämpning under endast kort tid.

Däremot måste hovrätten redan av förut antydda principiella och praktiska skäl vända sig emot att nämndens yttranden bliva bindande för domstolarna, när de gå i negativ riktning. Detta har för domstolarna känts såsom ett olämpligt band, särskilt som nämnden icke tillräckligt motiverar sina yttranden och domstolarna därför ofta sväva i ovisshet i fråga om den grund, som föranlett nämndens inställning. Att nämndens funktion att bidra till enhetlig rättstillämpning skulle väsentligen försvagas, därest dess veto avskaffas, kan hovrätten icke tänka sig. Nämndens styrka ligger i dess möjlighet till större överblick än den enskilda domstolen besitter och icke i dess vetorätt.

Det föreligger emellertid en särskild anledning att befria domstolarna från rättslig bundenhet av nämndens yttranden, nämligen att nämnden har att träffa sitt avgörande på ett sämre material än domstolen. Till en början har nämnden att träffa sitt avgörande enbart på ett skriftligt material utan att ha kommit i personlig kontakt med den tilltalade. Men vidare blir domstolen bunden, även om efter avgivandet av nämndens yttrande nya omständigheter framkomma vid domstolen. Dessa olägenheter bli i synnerligen hög grad skärpta efter den nya rättegångsordningens ikraftträdande. Med hänsyn till denna ordnings hela struktur (jfr exempelvis 45 kap. 12 § RB) måste yttrande från nämnden inhämtas redan på förberedelsestadiet. Det vore orimligt om ett sådant yttrande, grundat på det relativt torftiga skriftliga material, som då kan föreligga, skulle vara bindande för en domstol, som kan bygga sitt avgörande på alla de omständigheter, som därefter framkommit vid en muntlig huvudförhandling.»

Interneringsnämnden: Nämnden har till en början uttalat, att vid utarbetandet av 1927 och 1937 års lagar bestämmelserna om samverkan mellan domstol och nämnd avsetts som en garanti för en ändamålsenlig och enhetlig till-

lämpning av dessa lagar och att kravet på nämndens medverkan för ådömande av förvaring och internering uppställts bl. a. i syfte att motverka en alltför långtgående användning av dessa skyddsåtgärder.

I fråga om sitt ställningstagande i de av domstolarna underställda målen och hur domstolarna följt interneringsnämndens yttranden har nämnden för åren 1944—1946 hänvisat till nedanstående, här i förkortat sammandrag redovisade tabell.

Tabell.

	1944	1945	1 9 4 6			Summa
			Med tilllämpn. av 1927 års lagar	Med tilllämpn. av 1937 års lagar	Summa	
Antalet avgjorda mål beträffande ifrågasatt förvaring eller internering	111	146	49	107	156	413
<i>Förvaring.</i>						
Förvaring tillstyrkt och ådömd	58	87	29	75	104	249
Förvaring tillstyrkt men icke ådömd	5	7	4	8	12	24
Förvaring avstyrkt	41	48	14	20	34	123
<i>Internering.</i>						
Internering tillstyrkt och ådömd	3	1	2	3	5	9
Internering avstyrkt.....	1	—	—	—	—	1

Interneringsnämnden har i anslutning härtill anfört bl. a. följande.

»Ovanstående tabell utvisar, att interneringsnämnden i ett ganska stort antal av de underställda fallen ansett sig icke kunna tillstyrka den ifrågasatta åtgärden. Då man måste utgå ifrån att domstolarna i regel avsett att använda förvarings- eller interneringsinstitutet i de fall, då de inhämtat nämndens yttrande, är det alltså uppenbart, att nämndens verksamhet i stor omfattning bidragit till att begränsa institutens användning. Detta torde särskilt hava varit fallet beträffande sådana åtalade, vilkas aktuella brottslighet varit ringa.

Av särskilt stor betydelse torde stadgandet om samverkan mellan domstol och nämnd vara i fråga om 1937 års lag, som trädde i kraft den 1 januari 1946. Förvarings- och interneringsinstitutens tillämpningsområden ha här väsentligt utvidgats; så har skett i fråga om förvaring bland annat genom att ej såsom tidigare förutsattes att straff av visst slag ådömes utan blott att å brottet kan följa visst slags straff och i fråga om internering genom att kravet på tidigare straffbelastning nedsatts från fyra till två tidigare domar å straffarbete och från tio till fyra års undergången straffarbete. Med dessa vida förutsättningar för åvägbringande av en så kraftig och allvarlig samhällsreaktion som ådömande av förvaring eller internering måste kravet på enhetlighet vid lagens tillämpning bliva av än större betydelse än tidigare. Denna enhetlighet kan svårigen åvägbringas genom rättspraxis utan garanternas säkrast genom medverkan av nämnden, som ju är gemensam för hela

riket och som genom sin allsidiga sammansättning och sin erfarenhet även utgör en garanti för ett sakkunnigt bedömande av frågan om lämpligheten av förvarings eller internerings ådömande.

Interneringsnämnden vill dock icke förneka, att det förhållandet att den domstol, som har att döma till förvaring eller internering, vid sitt avgörande skall vara bunden av en utomstående myndighet, i viss mån kan, såsom anförts i väckta motionen, anses stridande mot de principer om ökad muntlighet, omedelbarhet och koncentration i rättegången, på vilken den nya rättegångsbalken bygger. Även efter de nya processreglernas genomförande kommer emellertid behov att föreligga att i vissa mål höra utomstående sakkunniga myndigheter, såsom medicinalstyrelsen, kommerskollegium med flera, utan att svårigheter ur processynpunkt därigenom behöva skapas. De skäl, som föranlett införande av reglerna om interneringsnämndens bestämmanderätt i vissa fall, torde tala för att på samma sätt interneringsnämnden höres innan till förvaring eller internering dömes, även om själva avgörandet lägges i domstolens hand. Särskilt för domstolar med ringa erfarenhet av förvarings- och interneringsinstitutens användande torde ett dylikt hörande vara av stort värde.

Interneringsnämnden anser därför att vad i 6 § första stycket lagen om förvaring och internering i säkerhetsanstalt stadgas om skyldighet för domstol att, innan till förvaring eller internering dömes, inhämta nämndens yttrande fortfarande bör gälla. Enligt nämndens mening kan dock utan större olägenhet åt lagrummet givas sådan lydelse att domstolen i sitt avgörande ej bindes av nämndens yttrande. Även om nämndens ställning på dylikt sätt förändras, torde nämnden genom sin rådgivande verksamhet kunna utöva inflytande på utformningen av praxis och bidra till en enhetlig lagtillämpning.»

I fortsättningen av sitt yttrande har interneringsnämnden ifrågasatt, huruvida motsvarande ändringar borde vidtagas *dels* i 15 § lagen om förvaring och internering i säkerhetsanstalt *och dels* i 1927 års lagar om förvaring av förminskat tillräkneliga förbrytare och om internering av återfallsförbrytare, vilka lagar jämlikt övergångsbestämmelserna till 1937 års lag i ämnet i vissa fall skola tillämpas i fråga om brott begångna före den 1 januari 1946. Nämnden har icke gjort något bestämt ståndpunktstagande beträffande dessa spörsmål.

Strafflagberedningen har förklarat sig instämma i Svea hovrätts uttalande, med understrykande att beredningen, när den tillstyrker att den obligatoriska skyldigheten för domstol att höra interneringsnämnden bibehålles *tills vidare*, grundar detta sitt ställningstagande på det förhållandet att den reviderade lagsiftningen om förvaring och internering varit i tillämpning under allenast kort tid.

Föreningen Sveriges häradshövdingar: »Vare sig fråga är om ådömande av straff eller i stället för straff förvaring i säkerhetsanstalt, torde avgörandet böra träffas av domstol och ej av en i huvudsak för annat ändamål inrättad myndighet, för vars verksamhet de i rättssäkerhetens intresse givna allmänna reglerna för ett domstolsförfarande såsom offentlighet, muntlighet, parts hörande m. m. ej äro gällande. Med hänsyn särskilt till den vikt som enligt grunderna för rättegångsförfarandet måste fästas vid att en dom, vare sig det gäller ett frihetsberövande eller något annat, grundas å ett muntligt, till

en huvudförhandling koncentrerat rättegångsförfarande, måste det anses principiellt oriktigt att, såsom i interneringslagen skett, delvis överlämna avgörandet till interneringsnämnden.

Även bortsett från nu nämnda principiella synpunkter, kan rent sakligt sett inte antagas att interneringsnämnden skulle mera lämpa sig för avgörandet av om de i lagen givna förutsättningarna för förvaring i säkerhetsanstalt föreligga eller ej än en domstol, vars erfarenhet i fråga om bedömandet av brott och brottslingar sträcker sig vida utöver de fall, varom här är fråga. Med hänsyn till den noggrannhet varmed nämnda förutsättningar i lagen beskrivas finnes säkerligen ej anledning befara att de allmänna domstolarna framdeles skulle komma att tillämpa förvarings ådömande i strid med lagens mening.

Med undantag för de fall, som avses i 6 § 2 stycket ifrågavarande lag, torde den tilltalade i regel vara häktad. Då för lagens tillämpning kräves först läkarundersökning och därefter inhämtande av interneringsnämndens yttrande medför detta i åtskilliga fall dels en från den tilltalades sida oförståelig inställelse vid rätten, då annat ej förekommer än besked om remiss till interneringsnämnden, dels en ej obetydlig förlängning av häktningstiden, som i motsats till vad fallet är då straff ådömes ej kan inräknas i strafftiden.»

Föreningen Sveriges stadsdomare: »I regel torde den centralförhandsprövning som sker genom att interneringsnämndens utlåtande inhämtas enligt § 6 första stycket i angivna lag vara ganska onödig. Då det ofta dröjer flera veckor, innan en domstol erhåller det från interneringsnämnden begärda yttrandet, måste den tilltalade vanligtvis i häkte avvakta slutligt beslut i målet. Detta måste vara synnerligen påfrestande. Domstolarna lära numera ha vunnit en så stor erfarenhet i frågor om förvaring och internering, att den centrala förhandsprövningen utan olägenhet kan bortfalla.»

Utskottet.

Såsom av den ovan lämnade redogörelsen framgår har utskottet i utlåtande 1945 nr 36 berört den i motionen upptagna frågan om upphävande av domstolarnas skyldighet att inhämta interneringsnämndens medgivande innan till förvaring eller internering i säkerhetsanstalt dömes. Utskottet fann därvid de inom utskottet anförda skälen för upphävande av domstolarnas nämnda skyldighet vara beaktansvärda men ansåg sig icke utan mera ingående utredning böra taga initiativ till en lagändring på ifrågavarande punkt. Utskottet antog emellertid att Kungl. Maj:t hade sin uppmärksamhet riktad på saken. Inför nya rättegångsbalkens ikraftträdande den 1 januari 1948 har frågan ånyo starkt aktualiserats.

Utskottet delar de synpunkter som vid frågans behandling år 1945 framfördes inom utskottet.

Av särskild betydelse för avgörande av frågan huruvida förvaring bör ådömas torde vara den personliga kontakt domstolen vid den muntliga handläggningen av målet får med den tilltalade. Interneringsnämndens för domstolen nu bindande avgörande, att till förvaring eller internering ej må dömas, träffas på rent skriftligt och följaktligen betydligt sämre material än det domstolen kan lägga till grund för sitt beslut. Skillnaden i fråga om förutsättningarna för domstolens och interneringsnämndens bedömande kom-

mer emellertid att än ytterligare framhävas efter ikraftträdandet av nya rättegångsbalken med dess på muntlighet, omedelbarhet och koncentration grundade rättegångsförfarande. Det torde nämligen vara förutsatt att interneringsnämndens utlåtande om möjligt skall inhämtas redan på förberedelsestadiet.

Utskottet är alltså ense med motionären samt de myndigheter och organisationer, som avgivit yttrande över motionen, så till vida att utskottet anser att domstolarna för ådömande av förvaring eller internering icke längre böra vara beroende av interneringsnämndens tillstyrkande av dessa åtgärder. Härutöver förordas av föreningen Sveriges häradshövdingar och föreningen Sveriges stadsdomare, att domstolarnas skyldighet att överhuvud höra interneringsnämnden avskaffas, under det att Svea hovrätt, interneringsnämnden och strafflagberedningen anse att man för närvarande bör stanna vid ett avskaffande av själva vetorätten. I enlighet med denna senare mening förordar utskottet att skyldighet för domstolarna att höra interneringsnämnden tills vidare bibehålles.

På grund av vad ovan anförts föreslår utskottet att riksdagen i anledning av motionen för sin del beslutar den ändring i 6 § första stycket lagen den 18 juni 1937 om förvaring och internering i säkerhetsanstalt att sista punkten utgår. Utskottet anser konsekvensen kräva att motsvarande ändring vidtages även i 15 § andra stycket samma lag. Av förut anförda skäl böra de föreslagna ändringarna träda i kraft samtidigt med nya rättegångsbalken. Förhållandena under själva övergångstiden föreslår utskottet reglerade på det sättet, att frågan om domstolens bundenhet av interneringsnämndens yttrande skall avgöras med ledning av huruvida huvudförhandling i nya rättegångsbalkens mening hålles före målets avgörande. Lagens nya lydelse föreslås sålunda skola tillämpas beträffande före den 1 januari 1948 anhängiggjorda mål endast om dessa genom dom avgöras efter huvudförhandling.

Enligt övergångsbestämmelserna till 1937 års lag kunna 1927 års lagar om förvaring av förminskat tillräkneliga förbrytare och om internering av återfallsförbrytare i vissa fall vinna tillämpning beträffande brott begångna före den 1 januari 1946. Med hänsyn till det ringa antal fall, i vilka nämnda lagar framdeles torde komma att tillämpas, anser emellertid utskottet det icke erforderligt att anpassa dem till den nya ordningen.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen i anledning av förevarande motion, II: 74, måtte besluta att för sin del antaga följande förslag till

L a g

angående ändrad lydelse av 6 och 15 §§ lagen den 18 juni 1937 (nr 461)
om förvaring och internering i säkerhetsanstalt.

Härigenom förordnas, att 6 och 15 §§ lagen den 18 juni 1937 om förvaring och internering i säkerhetsanstalt¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

¹ Senaste lydelse, se beträffande 6 § SFS 1946: 863 och beträffande 15 § 1933: 259.

(Gällande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

6 §.

Innan, enligt 1, 2 eller 4 §, till förvaring eller internering dömes, skall domstolen inhämta yttrande från nämnden huruvida sådan åtgärd bör vidtagas. Sedan nämnden från domstolen mottagit protokoll och övriga handlingar i målet, åligger nämnden att, så snart ske kan, till domstolen avgiva det begärda yttrandet. *Prövar nämnden den ifrågasatta åtgärden icke böra äga rum, vare frågan där- om förfallen.*

Innan, enligt 1, 2 eller 4 §, till förvaring eller internering dömes, skall domstolen inhämta yttrande från nämnden huruvida sådan åtgärd bör vidtagas. Sedan nämnden från domstolen mottagit protokoll och övriga handlingar i målet, åligger nämnden att, så snart ske kan, till domstolen avgiva det begärda yttrandet.

Finner fångvårdsstyrelsen — — — — — för uppfostringsanstalten.
Talan enligt — — — — — laga kraft.

15 §.

Varder den — — — — — detta brott.

Innan domstolen meddelar förordnande jämlikt första stycket, skall nämndens yttrande inhämtas, *och må återintagning ej beslutas, med mindre nämnden tillstyrkt sådan åtgärd.* Vid förordnande om återintagning skall ny minsta tid för den fortsatta åtgärden bestämmas. Minsta tiden för internering må i sådant fall kunna bestämmas till lägst två år.

Innan domstolen meddelar förordnande jämlikt första stycket, skall nämndens yttrande inhämtas. Vid förordnande om återintagning skall ny minsta tid för den fortsatta åtgärden bestämmas. Minsta tiden för internering må i sådant fall kunna bestämmas till lägst två år.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1948; dock att äldre lag skall gälla beträffande dessförinnan anhängiggjorda mål som avgöras utan huvudförhandling.

Stockholm den 9 maj 1947.

På första lagutskottets vägnar:

K. SCHLYTER.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar Schlyter, Wagnsson, Westman, Ahl-kvist,* Ekströmer, Löhner, William Ohlsson och Bergquist;

från andra kammaren: herrar Gezelius, Hedlund i Östersund, Werner,* Olsson i Mellerud, Landgren, Osterman, Sundström i Vikmanshyttan och fröken Öberg.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Stockholm 1947. Kungl. Boktryckeriet P. A. Norstedt & Söner.

471752